

Bajnai Gordon miniszterelnök beszéde a külképviselet-vezetői értekezleten

1. A gazdaság hosszabb távú kilátásai.

A mai gazdasági válság egyik sajátossága, hogy magába hordja a következő válság veszélyét. Már most látszik, hogy a válságra adott válaszok jó eséllyel magukban hordják egy következő válság lehetőségét. Ez arról szól, hogy a világ fejlett államainak rendkívüli eladósodása; az ebből fakadó óriási hitelfelvételi kényszer ennek az adósságnak a finanszírozására; az előbb - utóbb megjelenő hiánycsökkentési kényszer, amely keresletcsökkenéshez vezet; ezek mind olyan jelenségek lehetnek, amelyek tartósan egy jóval lassúbb reálgazdasági növekedést tehetnek lehetővé a világban, mint amilyen volt a mostani válságot megelőző időszakban. És jelenthetnek mást is. Azt, hogy ma olyan országok kényszerülnek a költségvetési hiányukat és nagyon megnövekedett adósságukat finanszírozni, amelyek a világ egyébként legnagyobb és legkiválóbb hitelfelvevői. Így azoknak az országoknak, amelyek kisebbek, lehet, hogy kevesebb tér jut majd hitelfelvételre, vagy magasabbak lesznek a kamatok, vagy beindulhat világszerte a magasabb infláció. A magas állami hitelfelvétel pedig okozhatja azt, hogy kevesebb pénz jut majd a vállalkozásoknak, ezért kevesebb jut a gazdasági növekedésre.

2. Az elhúzódó gazdasági válságból akár társadalmi, szociális válság is lehet.

Egy olyan válság, amely elsősorban Kelet- és Közép-Európában az elmúlt 20 évben fokozatosan megkapaszkodó alsó középosztályokat érintheti. Ha tömegesen veszítik el munkájukat, ha hiteleiket nem tudják törleszteni és elveszítik otthonaikat, akkor rossz esetben olyan társadalmi válság, szétesés, az elmúlt 20 év eredményeinek szétporladása következhetne be, amely bizonytalanná teheti a kialakulóban levő, stabilizálásnak indult társadalmi struktúrákat. Ez nagyon nagy veszély, amely eltérő mértékben érintheti az országokat, de a leginkább azok a feljövőben levő országok vannak kitéve ennek a veszélynek, amelyek az elmúlt 20 évben a világpolitikai változásokat követően kezdtek megkapaszkodni és erősödni. Ezért kell nagyon komolyan foglalkoznunk ezzel a kérdéssel, készülnünk kell rá, és minden országban az a dolga a politikának, hogy megpróbálja a társadalmi rendszereket egyben tartani, a válságot átvészelni és stabilizálni ezeket a társadalmi struktúrákat.

3. Az előbb említett problémákból fakadó belpolitikai bizonytalanság

A bizonytalanság különösen a még kialakulatlanabb, vagy fiatalabb demokráciákban ösztönözhet politikai erőket arra, hogy a belpolitikai problémákat külpolitikai lépésekkel, konfliktusokkal próbálják elfedni. Láttuk ezt sokszor. Például a 80 évvel ezelőtti nagy válságot követően is, hogyan lesz a válságból először befelé fordulás, gazdasági értelemben protekcionizmus, majd aztán a protekcionizmusból hogyan lesz nacionalizmus, abból sovinizmus és aztán komoly konfliktusok. Ez valódi veszély, amire a legjobb válasz Európa, az Európai Unió, az a közösség, amelyhez mi is tartozunk. Ez valódi veszély nemcsak Európában, de Európában is, és sokat kell tennünk azért, hogy ezt a veszélyt elkerüljük.

4. Ez a válság a kialakult geopolitikai egyensúlyt, konstellációt is veszélyeztetheti, vagy legalábbis átalakíthatja

Közhely, de egy ország vagy egy régió gazdasági hatóereje tartósan nem szakadhat el a nemzetközi befolyásától. Ha valamelyik világgazdasági régiónak, vagy nagyhatalomnak a gazdasági súlya a válság következtében alapvetően átalakul, akkor az előbb-utóbb a külpolitikai hatóerejében is megjelenik. Ezért nagyon nem mindegy, hogy a világban a ma meghatározó erők milyen irányban fejlődnek, hogyan alakulnak és ez milyen átalakulást hoz biztonságpolitikai, gazdaságpolitikai, külpolitikai szempontból. Ez a válság számos kockázatot, veszélyt, és, persze, sokaknak lehetőséget is teremt. Mindezt nap, mint nap nagyon éles és nyitott szemmel kell követnünk, elemeznünk, és biztatnám Önöket arra, hogy munkájuk során ilyen kitekintéssel is vizsgálják az Önökre bízott ország, terület, régió, szövetség helyzetének alakulását, és ilyen szempontból is elemezzék, hogy mi történik, mert Magyarország számára ezek a folyamatok meghatározóak lehetnek.

Magyarország úgy érkezett ebbe a válságba, hogy összességében nem pozitív kép alakult ki Magyarországgal kapcsolatban. A rendszerváltás óta eltelt első 10 év pozitív percepciója, amely Magyarországot a régió éllovasaként, a reformok egyik bajnokaként, a leggyorsabban fejlődő, legkiegyensúlyozottabb, legbiztosabb felzárkózó európai országgént látta. Azzal szembesültünk, hogy ez a kép az elmúlt 10 évben fokozatosan megváltozott. Most a válság küszöbén és benne azzal szembesültünk, hogy Magyarország megítélése jó néhány szempontból a régióban nem az elsők közé tartozik.

1. Gazdasággal kapcsolatos percepció

Magyarország gazdasági teljesítőképessége, annak relatív visszaesése nyilván éreztette hatását az ország általános megítélésében is. Mint ahogy más országoknak, amelyek esetleg az elmúlt néhány évben gazdaságilag jól teljesítettek, az általános külpolitikai ázsiója is emelkedhetett. És ez így lesz hosszú távon mindig, össze fog kapcsolódni az, hogy egy ország milyen gazdasági teljesítményt nyújt azzal, hogy hogyan ítélik meg a világban. És ez sokszor a más külpolitikai aspektusokat is befolyásoló tényező. Ezért a Magyarországról kialakult képet a pénzügyi, finanszírozói szempontokon, a pénzpiacokon túl is befolyásolja az, hogy milyen gazdasági teljesítményt nyújt.

2. Cigánysággal és a szélsőségekkel kapcsolatos percepció

De az utóbbi időben Magyarországról kialakult képet jelentősen befolyásolja két, egymással összekapcsoló dolog: a nemzetközi közvéleményben Magyarországról a cigánysággal kapcsolatos kép, amit nyilvánvalóan befolyásolt a felháborító és gyalázatos roma sorozatgyilkosság, amelyet a világsajtó szimbolikusan is megjelenített, és sok esetben a címdalokon tált Magyarországgal kapcsolatban. Ugyanígy az elmúlt négy évben Magyarországon megjelenő szélsőséges politikai, vagy helyenként már nem is politikai mozgalmak felbukkanása szintén negatív színben tüntette föl az országot a nemzetközi közvéleményben.

3. „Civakodó nemzet” percepció

Mind e mögött az a kép alakult ki, hogy Magyarország civakodó, veszekedő, belpolitikájában mélységesen megosztott ország, amelynek képviselői nagyon sok esetben a külpolitikában, a nemzetközi politikában is így jelennek meg, megosztott módon, egymást külföldön is támadva, a belpolitikai konfliktusokat a színpalak előtt, és nagyon sokszor a színpalak mögötti diplomáciában is külföldre exportálva képviselik az ország egyik részét. Ez pedig kedvezőtlen. Nem nehéz ezt belátni, és az Önök napi tapasztalata lehet, hogy ha egy ország a megosztottságát sugallja kifelé, akkor az az ország problémának tűnhet mások szemében. Olyan országnak tűnhet, amely nem képes közös nemzeti célokért összefogni, nem képes legalapvetőbb kérdésekben is, mint amilyen a külpolitika jelentős része, megállapodni. És ez az ország mindenképpen hátránnyal indul az egységes, a nemzeti ügyeket előtérbe helyező külpolitikát folytató országokkal szemben.

Ezért tehát a Magyarországgal szemben kialakult percepció nem egyszerűen csak kommunikációs kérdés, hanem az ország egészére, az ország működésére nagyon direkt módon visszaható, negatívan visszaható jelenség is lehet. Ezt tükrözi egy konkrét példa is: amikor a New York Times címlapján az jelent meg, hogy Magyarországon súlyos romaellenes hangulat van, illusztrálva ezt a romákat ért támadásokkal és a sorozatgyilkosság tényével, akkor egy ismerősöm - aki éppen külföldi tőkét toborzott magyarországi befektetésekhez - elmondta, hogy azonnal kapott telefont New Yorkból, ahol azt mondták neki, hogy akkor most ezt az 5 millió dolláros befektetést nem hoznák ide, mert onnan ők úgy érzékelik, hogy Magyarországot akár polgárháború veszélye is fenyegetheti. Mi nyilván ezen itt nevéthetünk, és mondhatjuk, hogy hol van itt polgárháború, de mégis azt kell látnunk, hogy kívülről, messziről nézve azok a képek, amelyeket időnként a CNN égő autókról, szélsőséges mozgalmakról, masírozó paramilitáris egyenruhás szervezetekről, romákat ért atrocitásokról mutat, összekapcsolva esetleg gazdasági problémákkal, súlyosan negatívan befolyásolhatják a Magyarországról kialakult képet.

Ez és más ügyek is hozzájárultak ahhoz, hogy Magyarország a válságba egy problémás ország képével érkezett, és problémás országgént ítélték meg sokan. Ebben felelős mindenki, aki a Magyarországról kialakult képet külföldön befolyásolja kormányként, ellenzékként, civil szervezetként, mindenki, aki nem azért tesz, hogy külföldön és belföldön Magyarország egységes, vonzó ország színében tűnjön föl.

Új időszak a külpolitikában is – Magyarország külpolitikai doktrínája

A külső kép is fontos, de a fundamentum a lényeg. Amikor a kormányzást alig több mint száz nappal ezelőtt átvettük, és új kormányt alakítottunk, akkor azt mondtuk, hogy a külpolitikában is szeretnénk új időszakot nyitni. Azt mondtuk, hogy Magyarországnak arra kell törekedni belföldön és külföldön egyaránt, hogy Magyarország ne a probléma, hanem a megoldás része legyen minél több esetben a világot és Magyarországot közvetlenül érintő folyamatokban. „Not part of the problem, but part of the solution.” Ezt a filozófiát kell követnünk belföldön minden politikánkban, a gazdaságpolitikától a társadalompolitikán át, és ezt a képet kell sugallnunk nagyon aktív külpolitikai lépésekkel magunkról kifelé is. Ez pedig azt jelenti, hogy legelőször is el kell végezni a házi feladatunkat belföldön és külföldön.

Ami a külföldet, vagy külpolitikát illeti, először is kimondtuk, hogy Magyarországnak erős, aktív, világos prioritások mentén folytatott külpolitikára van szüksége, amelyben

a külügyminiszternek és a Külügyminisztériumnak meghatározó, önálló szerepe és súlya van. Ennek jegyében állítottam össze a kormányt, ilyen külügyminisztert kerestem, és találtam.

Külügyminiszter úrral az első két hétben ki is mondtuk azt a külpolitikai doktrínát, amely Magyarország, a mostani magyar kormány viselkedését jelzi, és egyben finomhangolást jelent a korábbi időszakok külpolitikájához képest. A doktrína így hangzik: Magyarország két értékalapú szövetségnek a tagja, az Európai Uniónak és a NATO-nak. Ez a két értékalapú szövetség az, amely Magyarország külpolitikai mozgásterét meghatározza, és ezen két értékelvű szövetség keretein belül a szövetségeseinkkel egyeztetve folytatunk kiszámítható, elvszerű külpolitikát.

Magyarországnak ezen szövetségek határain kívül is számos nemzeti érdeke van. Ezeket a nemzeti érdekeket minden esetben követni fogjuk, és ezeket a nemzeti érdekeket mindig úgy fogjuk képviselni, hogy az összhangban legyen és egyeztetve legyen az értékalapon megszerzett szövetségeseinkkel. Ez meglehetősen általános állításnak tűnik; mégis azt gondolom, hogy a mindennapokban, amikor dönteni kell, cselekedni kell, egyeztetni kell, akkor világossá kell tennünk, hogy az értékalapú szövetségekben vállalt értékek elsőbbséget élveznek a rövid távú érdekekkel szemben. De egyébként Magyarországnak természetesen a nemzeti érdekeit egyeztetve, kiszámítható módon mindig képviselnie és érvényesítenie kell. De a prioritási sorrendet mindig be kell tartani. Ezen külpolitika, külpolitikai doktrína jegyében kezdtünk egy nagyon aktív külpolitikai offenzívába.

A külpolitika belföldi kontextusa

Minden külpolitika alapja az, ami az adott országban történik a belpolitikában. Ezért hadd mondjam el, hogy melyek azok a meghatározó tényezők, ahol Magyarország nem a probléma, hanem a megoldás része akar lenni.

1. Az első száz nap

Az első a saját házi feladatunk itt, belföldön. Ez pedig a gazdasági válság kezelése. Hiszen attól volt hangos a sajtó, nemcsak az októberi válság óta, hanem már korábban is, hogy Magyarország gazdasági problémákkal küzd. Az elmúlt száz nap viszont arról szólt, hogy Magyarország kezébe vette a saját sorsát. A válság kitörése óta, meg előtte is Magyarország gyakran tűnhetett úgy külföldi elemzők számára, hogy sodródik. A válság közepén pedig sokan, mondjuk, az az 1,7 millió család, amelynek devizaalapú lakáshitele van, vagy azok a vállalkozások, amelyek ki vannak szolgáltatva ezeknek a tényezőknek, reszkethettek, remeghettek, félhettek attól, hogy mi történik, hogyan változik Magyarország megítélése. Vagy azok a brókerek, akik Londonban vagy New Yorkban nyomják a gombot Magyarország hitelével kapcsolatban, mit gondolnak rólunk, azok számára az jelenthet csak megnyugvást, ha visszaszerezzük a kezdeményezést, ha nagyon határozott, helyenként fájdalmas lépésekkel megüzenjük a világnak, hogy értjük, hogy mi Magyarország házi feladata, hogy ezt a házi feladatot elvégezzük. Visszavesszük a kezdeményezést, mi magunk irányítjuk a sorsunkat, a magunk urai vagyunk, és rajtunk múlik döntően, hogy milyen ütemben fejlődik az ország. Nem szabad, hogy mások kényétől, kedvétől, pillanatnyi hangulatától, vagy pánikjától függjön Magyarország finanszírozása, működése, stabilitása.

Erről szólt az elmúlt száz nap. És ez rendkívül fájdalmas időszak volt, mert nagyon sok nehéz, régóta meglévő szimbolikus tabut kellett lebontanunk, olyan lépéseket kellett megtennünk, amelyek Magyarországot nemcsak egy évre, hanem hosszú távra egyensúlyi helyzetbe hozzák, mert minden növekedés, gyarapodás alapja az egyensúly. Azaz, a stabil alapzat, amelyről egy gazdaság el tud indulni és növekedni. Ezért a gazdaság területén Magyarország az elmúlt 100 napban olyan lépéseket tett, amelyek egyensúlyt teremtettek. Az Európai Unión belül költségvetési hiányunkat tekintve már az idén is az első egyharmadba fogunk tartozni. Régen mondták ezt nekünk. Évek óta azt halljuk, hogy az utolsók között vagyunk, most az elsők között leszünk. Jövőre pedig még inkább előrelépünk.

Azt írta a világ egyik legnagyobb amerikai elemző háza, hogy Magyarország a világ egyik vezető fiskális politikát folytató, legerősebb gazdaságaként kerülhet ki ebből a válságból, ha végig tudja csinálni azt a programot, amelyet most meghirdetett. Ebben még sok lépés van előttünk. És ez nemcsak azért fontos, mert nagyon szeretnénk egy ábrán előkelő helyen lenni, hanem azért fontos, amit az elején mondtam a gazdasági válság kapcsán. Azért fontos, azért kell nekünk most nagyon szigorú gazdaságpolitikát, takarékos, óvatos, a külföldre, a külföldi finanszírozásra minél kevésbé rászoruló gazdaságpolitikát folytatnunk, mert komolyan tartanunk kell attól, hogy a következő években más nagy országok hitelfelvétele el fogja szívni azokat a forrásokat, amelyekkel mi kívülről kényelmesen finanszírozhatnánk magunkat. Csökkentenünk kell a függőségünket ebből a szempontból, ez a bölcs gazdaságpolitika, ez jelentheti azt, hogy Magyarország nem bukducsol, hanem stabilan, erősen, saját magára utalva, saját erejéből növekedni képes lesz a következő években. Ezért mondom azt, hogy az egyensúlyteremtés a hosszú távú fejlődés és növekedés alapja.

De Magyarország a válság kellős közepén sem csak ezzel foglalkozott, hanem olyan lépéseket tett meg, amelyek hosszú távra indíthatják be a növekedést. Gondolok, mondjuk, az adórendszerben végrehajtott átalakításra, amely az Önök által is gyakran meginvitált külföldi befektetőknek, akik munkahelyek százezreit teremthetik Magyarországon, azt jelenti, hogy már a jövő évtől kezdve átlagosan 8 százalékponttal olcsóbb lesz Magyarországon munkaerőt foglalkoztatni. Lényegében kezdjük megközelíteni a korábban fényévnnyi távolságban lévő cseh, lengyel mutatókat ebből a szempontból. Ez azt jelenti, hogy Magyarország ismét az egyik versenyképes ország lehet ebben a régióban. Mert az, amit most a válság közepén teszünk, az fogja eldönteni, hogy azok a munkahelyek, amelyek most mindenhol, Európában és a világon megszűnnek, hova mennek majd vissza, hol jönnek létre újra. Egyáltalán nem biztos, hogy a válság enyhülésével ott hozzák őket létre, ahol 10-15 évvel ezelőtt kialakultak. Ezért Magyarország jövője, foglalkoztatási rendszere, technológiai fejlettsége, a világgazdaságba való beágyazódottsága, növekedése múlik azon, hogy most megtegyük-e azokat a lépéseket, amelyekkel ismét vonzó ország leszünk a nemzetközi gazdaság szempontjából.

Erről is szól ez a program, amelyet most végrehajtottunk. De ha meg is oldjuk saját gazdasági problémáinkat, és azt gondolom, hogy ebben haladunk, még akkor is nagyon kemény időszak van előttünk a jövő évi költségvetés elfogadásával és más versenyképességi lépések megtételével. Ha ezeket meg is oldjuk, Magyarországnak kiszámítható partnerként hozzá kell járulnia olyan dolgokhoz a világban, amelyekben Magyarország jelentős érdemi szerepet játszhat.

2. Biztonságpolitika

Válság idején a biztonság fölértékelődik. A közbiztonság, a létbiztonság, de a nemzetközi biztonság is. Ha másért nem, azért, amit az elején mondtam, hogy nagy a kísértés sok országban, hogy a belpolitikai vagy gazdasági problémákat, társadalmi problémákat külpolitikai konfliktusokkal fedjék el. Ezért Magyarország – helyenként erején felül is - szerepet vállal a világ biztonságpolitikai kérdéseinek rendezésében. Ott vagyunk Koszovóban, Boszniában, ott vagyunk Afganisztánban, ott vagyunk a világ más pontjain katonáinkkal és GDP-nkhez, költségvetésünkhöz, haderőnkhez képest nagyon jelentős erőfeszítéssel, a magyar szárazföldi haderő mintegy 10 százalékaival veszünk részt külföldi műveletekben. Ez mindenképpen kiemelkedő. A kormány ezt az elkötelezettséget megerősítette, meghosszabbítottuk a csapatok afganisztáni tartózkodását. Kiszámítható, megbízható szövetséges akarunk lenni, mert a NATO tagjaként a világ legnagyobb és legerősebb biztonsági hálójának vagyunk tagjai, amely véd minket, de tudnunk kell, hogy ennek a biztonságnak van ára, és Magyarországnak ezt az árat ki kell fizetnie egy olyan értékű szövetség tagjaként, amelynek az értékeit és elveit vállalhatjuk. Ennek volt szimbolikus eseménye, hogy Magyarország a NATO megbízható, kiszámítható, jó tagjaként elnyerte azt a jogot, hogy egy 12 ország együttműködésével létrejövő nehéz légi-szállítási központot Magyarországon, Pápán hozzon létre, amelyet éppen hétfőn avattunk föl.

3. Energiapolitika

A nemzetközi biztonságpolitikának sajátos és mostanában önálló életet élő aspektusa, ahol Magyarországnak megint csak jelentős – a nemzetközi, relatív méreténél nagyobb – szerepet kell és lehet játszania. Ez pedig az energiapolitika. Az elmúlt évek azt tanították meg nekünk, hogy az energia, amire úgy gondoltunk eddig, mint a levegőre, hogy van, és csak be kell szívni, egyáltalán nem ilyen egyértelmű adottság. Hogy az energia sok esetben politika. És azt tanultuk meg, hogy az energiának való kiszolgáltatottságunk az átlagosnál nagyobb. Ezt jó néhány éve felismerte az előző kormány, és elkezdett ezzel aktívan foglalkozni.

Magyarország energia-szempontról a térségben több aspektusban is meghatározó. Aktív gáztározó építéseket folytat, ami lehetővé tette, hogy az energiaválság, a gázválság közepén is nemcsak magunkat lássuk el, hanem még szolidaritást, segítséget nyújtsunk a környező országoknak, Szerbiának, Boszniának, másoknak. Ezzel gázellátás szempontjából ma az egyik legbiztonságosabb ország Magyarország.

De az is az energiapolitikánk része, és alapvető feladatunk, hogy egyoldalú függőségünket megpróbáljuk enyhíteni. Ezért a kormány világossá tette, hogy a jelenleg folyó nagy energetikai beruházások között milyen prioritási sorrendet tart. Magyarország szempontjából, energiapolitika szempontból a legkedvezőbb és legjobb megoldás a gázellátásra a Nabucco vezeték létrejötte. Ezt világossá tettük, hiszen a Nabucco független forrásból, független úton juttat el gázt Magyarországra, amikor létrejön.

Világossá tettük azt is, hogy szeretnénk teljesen alternatív formákat és megoldásokat. Ezért kezdtünk Horvátországgal tárgyalásokba, és ez már eléggé előrehaladott ahhoz, hogy 2013-tól akár az Adriáról likvid gázt lehessen Magyarországra eljuttatni.

Legyen egy teljesen önálló, biztonságos csatorna Magyarország számára, ha probléma van!

És azt is világossá tettük, hogy a ma meglévő problémákhoz képest érdemi előrelépést jelentene, ha ugyan a meglévő forrásokból, de alternatív útvonalon eljuthatna gáz Magyarországra. Ezért ezt is fontos projektnek tartjuk, erről szól a Déli Áramlat című projekt. A nemzeti érdekeket kell ebben követnünk. Ahogy mondtam, ezekben az ügyekben érdekalapú politizálást kell folytatni. És az érdekünk világos: a legjobb a független forrás, független úton. Erre két projekt is mutatkozik. Első helyen a Nabucco, második helyen a horvátországi projekt, és a független úton való eljuttatás is növeli Magyarország biztonságát. Ezzel együtt pedig érdekünk az is, rövid távon csak ez jelenthet megoldást, ha hozzájárulunk ahhoz, hogy az Ukrajnán keresztül való gázellátás is stabilizálódjon. Ez is Magyarország érdeke.

De az sem véletlen, hogy Magyarország a V4-ek soros elnökeként az energiapolitikát tette a V4-ek következő egy évi prioritás-listájának élére. És az sem véletlen, ahogy aktívan támogattuk, például, a MOL vezetésével megvalósuló NETS projektet, amely összekapcsolja a szomszédos országokat energetikai szempontból és, hogy rendkívül aktívan léptünk fel annak érdekében, hogy az Európai Unió új forrásaiból Magyarország határszakaszokon való energetikai összeköttetést teremtsen. Az energiapolitika a következő évek meghatározó külpolitikai, biztonságpolitikai kérdése lesz, és Magyarországnak ebben aktív, világos prioritásokkal kell rendelkeznie.

4. Nyugat-Balkán

Délkelet-Európa vagy – ahogy az angol terminológiában mondják – a Nyugat-Balkán az, ahol Magyarország meghatározó szerepet játszik ma is az itt található országok európai és euroatlanti integrációjának támogatásában. Magyarország „contact point embassy” volt Horvátország NATO csatlakozásában. Most ugyanezt a feladatot Montenegróban látjuk el. Magyarország aktívan támogatja Horvátország európai uniós csatlakozását. Aktívak vagyunk Szerbia vonatkozásában is. Érdekünk, hogy Szerbia világos, európai perspektívával rendelkezzen. Támogattuk a vízummentesség megadását a térség országainak, és támogatjuk, hogy ez a folyamat továbbfolytatódjon. Támogatjuk, támogattuk Albánia NATO csatlakozását, és azt szeretnénk, hogyha a többi nyugat-balkáni, vagy délkelet-európai ország is közeledne a NATO-hoz, hiszen ugyanazokhoz az értékközösségekhez való tartozás stabilizáló, dinamizáló tényező lehet Magyarország és ezen országok kapcsolatában.

Ezért Magyarország elsőszámú prioritása a Nyugat-Balkánon, hogy ezen országok európai és euroatlanti integrációját támogassuk. Ezért a legkiválóbb diplomatáinkat szeretnénk odaküldeni, a legtöbbet szeretnénk ezzel foglalkozni miniszterelnöki, külügyminiszteri és más miniszteri szinten, aktív segítséget adni, aktívan átadni azt a tapasztalatot, amelyet Magyarország megszerzett ezekben a folyamatokban. És talán azt se felejtjük el, hogy vannak olyan országok, például, Montenegró, amelyekben Magyarország a legnagyobb külföldi befektetőnek számít a mai napig. Tehát nagyon komoly gazdasági érdekek is kötnek minket ehhez a régióhoz. Itt tehát érték és érdek összekapcsolódik, és Magyarországnak kötelessége, feladata és érdeke, hogy segítse ezen országok mielőbbi csatlakozását.

Ebből a szempontból azt is el kell mondanom, hogy most éppen aggódom e miatt a régió miatt. A dubrovniki csúcson járva, előtte pedig találkozva Szerbia és Szlovénia miniszterelnökével, átfogó képet kaptam arról, hogy mi történik a régióban. És azt

látom, hogy az a folyamat, amely akár a NATO vonatkozásában, akár az Európai Unió vonatkozásában kétoldalú viták miatt lassítja ezen országok csatlakozási, közeledési perspektíváját, súlyos probléma a térség egészére nézve. Hiszen ezek az országok sorban állnak, például, az európai perspektíva szempontjából. És ha a sor elején álló ország számára a perspektíva halványul, távolodik, vagy lassul, akkor az mindenki másnak is azt üzeni a térségben, hogy nektek is még várni kell, hiszen a sor nem tud előremenni. Ezért nekünk alapvető érdekünk, hogy segítsünk feloldani azokat a kétoldalú konfliktusokat, amelyek akár Macedónia és Görögország, akár Szlovénia és Horvátország vonatkozásában előálltak. Alapvető érdekünk, hogy támogassuk ezt a folyamatot és ebben aktív külpolitikát kell folytatnunk, mert féltő, hogy a távolodó perspektíva megerősítheti azokat az erőket ezekben az országokban, amelyek a befelé fordulást támogatják. Ez pedig senkinek nem lenne jó, sem az ott élőknek, sem Magyarországnak. Hiszen Európának szüksége van Délkelet-Európára, és Délkelet-Európának szüksége van Európára.

Fontosabb külpolitikai relációink

1. Európai Unió

Magyarországnak az a feladata, hogy ezen a nagy értékszövetségen belül a lehető leghatékonyabban képviselje a nemzeti érdekeket. Az Európai Unióra is igaz, hogy a nemzeti érdekek érvényre juttatása akkor lehetséges, ha Magyarország erős ország, ha gazdaságilag, társadalmilag erős ország képét sugározza. Azokat az országokat lehet komolyan venni, amelyek mögött teljesítmény van. És ha Magyarország probléma, akkor számíthatunk az európai szolidaritásra, mint ahogy meg is kaptuk ezt, például, a válság pillanataiban a pénzügyi és elvi szolidaritást is.

De érdekérvényesítésünk, határozott fellépésünk csak akkor lehetséges, ha a problémáinkat megoldjuk. Itt sem válhat el a nemzeti teljesítmény a nemzeti érdekérvényesítő képességtől. Éppen ezért Magyarországnak kiszámítható partnernek kell lennie az Európai Unióban, akinek a nézetei lehetnek markánsak, de kiszámíthatóak, ismertek, számos konzultációban kiérlelték. Magyarországnak olyan országnak kell lennie, amelynek világos, markáns véleménye van európai kérdésekről. Nem kell félnünk attól, hogy markáns legyen a véleményünk, és nem kell mindig követő politikát folytatnunk. Azokban az ügyekben, amelyek nemzeti érdeket jelenítenek meg, folyamatos, tudatos, belső szövetségépítést kell folytatnunk az európai 27-eken belül is, hiszen mindig megtalálhatók azok a partnerek, akiknek az érdekei hasonlóak, és akikkel együtt tudunk fellépni. Erre lehetőség a Visegrádi négyekkel való együttműködés, annak a kibővített formái, de más, egyes résztémákon, részterületeken való egyéb konfigurációk is.

Ez az egyik terület az, ahol azt kell mondanom, hogy ez már nem egyszerűen csak külpolitika. Magyarország szempontjából az Európai Unió egyre nagyobb mértékben, egyre inkább belpolitika is. Hiszen az Európai Unió nem egyszerűen bilaterális kapcsolat, hanem annál sokkal mélyebb, az életünket minden szempontból befolyásoló, az életünk napi szabályait alapvetően alakító folyamat. Éppen ezért nem lehetünk meg nagyon világos, erős európai érdekérvényesítés, érdekképviselő nélkül.

Magyarország abban érdekelt, hogy az Európai Unió integrációja erősödjön, a bővítése pedig, éppen az előbb elmondottaknak megfelelően, ésszerű irányba és

gyors tempóban folytatódjon, mert ebből a válságból csakis az európai integráció erősítésével van kiút. Nem a befelé fordulással, nem az integráció lassításával, hanem az egységes európai piac minél erőteljesebb működtetésével. Európában ugyanúgy, mint a nemzetközi politikában folyamatosan kooperációra, koordinációra és konzultációra van szükség.

2. Transzatlanti kapcsolatok

Azt gondolom, itt is világossá kell tennünk és el kell mondanunk, hogy Magyarországnak stratégiai szövetségese és partnere az élet számos területén az Amerikai Egyesült Államok. Világossá kell tennünk, hogy az az értékközösség, amely minket a NATO-ban és a NATO-n kívüli feladatokban is összeköt, olyan fontos szövetségi viszony, amelyet Magyarországnak aktívan ápolnia kell, amelyben világos, érthető, kiszámítható lépéseket, helyenként gesztusokat is kell tennie. És világossá kell tennünk, hogy Magyarország az Egyesült Államokra, mint stratégiai szövetségesre tekint, és ennek megfelelően viselkedik a nyilvános és nem nyilvános diplomácia minden területén.

Itt is fontos hangsúlyoznom a kiszámíthatóságot. Azt, hogy az Egyesült Államoknak, mint minden stratégiai szövetségeseinknek tudnia kell, hogy Magyarország mit gondol, mit csinál, miért csinálja. És természetesen nekünk is kérni kell, hogy kapjunk rendszeres információt arról, hogy stratégiai szövetségeseink mit csinálnak. Ilyen kölcsönös, konstruktív kapcsolatra van szükség, és ezt meg kell erősítenünk minden fórumon. Magyarországnak aktív politikát kell folytatni az Egyesült Államok irányában. Ez feladata a Külügyminisztériumnak is.

3. Oroszország

Az Oroszországhoz fűződő viszonyról mindenképpen szót kell ejteni. Magyarországnak Oroszországgal számos történelmi és aktuális köteléke van. Sok dolog köt minket össze. Összekötnék nagyon világos gazdasági, energiapolitikai érdekek. Valószínűleg mindenkinek ez az első, ami eszébe jut az Oroszországhoz fűződő kapcsolatokról. Magyarországnak ebben fontos világosan képviselnie nemzeti érdekeit.

Kiszámítható, megbízható, jó viszonyra van szükség és távoli szomszédként kell tekinteni Oroszországra. És ezt a kapcsolatot a tisztelet, egymás hasonlóságának és különbözőségének elfogadása, a partnerség és az érdekek világos, őszinte egyeztetése, megbeszélése kell, hogy jellemezze. Ebben a vonatkozásban Magyarország Oroszországgal folytatott kapcsolatait két dolog határozza meg: azok az értékszövetségek, amelyeknek Magyarország tagja és azok a világos nemzeti, gazdasági stratégiai érdekek, amelyek Magyarországot Oroszországgal összekötik. Ezért Oroszországgal kiegyensúlyozott és kiszámítható viszonyra törekszünk, és ezt a kiszámíthatóságot szeretnénk érvényesíteni kölcsönösen ebben a kapcsolatban.

4. Kína

Kína a világ egyik leggyorsabban fejlődő, és mára már abszolút mértékben meghatározó, tendenciájában pedig egyre inkább meghatározó gazdasági hatalma, amellyel Magyarországot nagyon régi szálak kötik össze. Éppen idén 60 éves az a kapcsolatfelvétel, amely Magyarország és Kína között hivatalosan megtörtént. Ezt ünnepeljük, és a magyar diplomácia kifejezett sikerének tartom, hogy Magyarország

Kína egyik első számú partnere a régióban, hogy Magyarország az az ország, ahol kínai légitársaság – a régióban egyedülként –, kínai bank – a régióban egyedülként – és más kínai befektetés, kínai kulturális intézmény, két-tannyelvű iskola létezik. Magyarország olyan gazdasági és azon túlmutatóan is stratégiai partnere Kínának, amely fontos, erősítendő, fejlesztendő kapcsolat, hiszen Magyarországnak érdeke az, hogy Kínával szoros és jó viszonyt ápoljon. A gazdaságdiplomáciának is fejlesztenie kell ezirányú kapcsolatait.

5. Szomszédságpolitika és magyar kisebbségek

Van még egy dolog, amelyről mindenképpen beszélnem kell. Ez pedig a szomszédság, a szomszédos országokkal való viszony, és ennek részeként a kisebbségekkel való viszony.

Már csak azért is érdekünk az Európai Unió tovább bővítésének támogatása, mert látjuk, hogy ez segíti a szomszédos országokkal meglévő történelmi görcsök oldását, és bizonyos kivételektől eltekintve, előreviszi, fejleszti, gazdagítja kapcsolatainkat. Ezért érdekünk a bővítés támogatása, és azt látjuk, hogy sok szempontból szomszédságpolitikánk egyfajta reneszánszát éli. Ha arra gondolok, hogy a gazdasági kapcsolataink milyen ütemben bővülnek, mondjuk Romániával, Szlovákiával, vagy a távoli szomszédnak tekinthető Csehországgal, vagy éppen a Nyugat-Balkán országaival, akkor soha nem látott fejlődés van ezekben a gazdasági kapcsolatokban.

Rengeteg dolog köt össze minket. Beszéltem már az energiapolitikáról, amelyben ezek az országok egymásra vannak utalva, és végre elkezdtek beindulni azok a folyamatok, amelyekben Magyarország meghatározó szerepet játszik úgy is, mint befektető, úgy is, mint kezdeményező és beruházó. Ezek kölcsönösen biztonságosabbá tehetik országainkat.

De ezen országokkal kivétel nélkül összeköt minket az ott élő magyar kisebbség, és nagyon sokukkal összeköt minket az itt élő kisebbség, amely az ottani meghatározó nemzetekhez kapcsolódik.

A kisebbségeket ezekben az országokban a kapcsolatainkat erősítő és nem gyengítő tényezőnek látom. Minden erőmmel azon szeretnék lenni, hogy a kisebbségek összekössenek minket és ne elválasszanak. Ez nagyon kevés kivételtől eltekintve így is van. Nagyon sokat javult, fejlődött a helyzet, ha mondjuk, a 10-15 évvel ezelőtti állapothoz hasonlítjuk. Erre törekednünk kell. Jó hagyománynak tartom a közös kormányülések rendszerét. Fontosnak tartom a vegyes bizottságok rendszerét. Szeretnénk ezt a kapcsolatot fejleszteni.

5.1. Szlovák-magyar viszony és a viszonyt meghatározó doktrína

De szlovák-magyar viszonylatban az elmúlt hetek aktualitásai mellett nem mehetünk el szó nélkül. Ennek kapcsán hadd mondjak megint doktrína-ízűen hangzó valamit. Magyarországnak, mint minden országnak, az a dolga, hogy betartsa azokat a kisebbségi normákat, amelyek a Magyarország által aláírt szerződések részeként ránk hárulnak. Alapvető európai értéknek tartom a kisebbségek jogainak tiszteletét belföldön, és ugyanezt kell elvárnunk minden országtól Európa egészében; azt, hogy tartsa be azokat a kisebbségi normákat, amelyek Európát jellemzik, és amelyekről Európa az, ami, és ami miatt Európa mindannyiunk számára kívánatos hely.

De azt látom, és most az elmúlt hetek fejleményeiről beszélek, hogy a kisebbségek kérdése túl gyakran válik egyes országokban belpolitikailag motivált, belpolitikai kérdéssé. Azt látom, hogy egyes belpolitikai erők – egyfajta megélhetési nacionalizmust folytatva – a nacionalizmus indokolatlan szításával próbálnak maguknak politikai bázist teremteni és így a politikai megélhetést vagy túlélést biztosítani. Ez súlyos hiba. Súlyos hiba, mert árt országaink külön - külön vett és közös érdekének is.

Mondjuk ki ezért most, itt, ezen a fórumon, nagyon nyíltan: Magyarország nem irredenta. Mondjuk ki azt a nagyon banálisan hangzó dolgot, de mégis mondjuk ki: Magyarországnak nincsenek területi követelései. Magyarország aláírója a párizsi békeszerződésnek, aláírója az európai uniós „acquis communautaire”-nek, aláírói vagyunk a NATO-nak, az EBESZ-nek. Magyarország számtalan helyen jogi értelemben, és ezen túlmutató gyakorlati értelemben is ezerszer kifejezte, hogy semmilyen területi követelése senkivel szemben nincs. Ez Magyarországon a mainstream politika. Minden országban vannak ostoba emberek, szélsőséges kisebbségek, ahogy ezt látjuk időnként focimeccseken is. Minden országban, nálunk is. De egyetlen egy vezető politikai erő sincs, amely ezt az alapvetést megkérdőjelezné.

Azért fontos ezt kimondani, mert ha ezt kimondjuk, akkor innentől kezdve viszont semmilyen alapja nincs annak, hogy valaki egy másik országban ezzel riogasson, és erre alapozva próbáljon olyan törvényeket bevezetni, amelyek a kisebbségek jogait csorbítják, amelyek a XXI. századi Európában pénzbüntetéssel fenyegetnek kisebbségi szervezeteket, egyházakat, vagy akár hivatalos intézményben eljáró kisebbségi személyeket azért, mert a saját nyelvüket, anyanyelvüket akarják használni a mindennapi gyakorlatban. Ez nem XXI. századi politika. Magyarországnak ezzel kapcsolatban fel kell lépni.

Fel kell lépni a Szlovákiában élő magyar kisebbségek érdekében, de fel kell lépünk Magyarország érdekében, mert alapvető érdekünk lenne, hogy Szlovákiával sokkal jobb és erőteljesebb viszonyt folytassunk. Hiszen egyébként nagyon régóta esedékes lenne, hogy találkozzon a két ország miniszterelnöke, hogy legyenek közös kormányulések, mint az összes többi partnerországunkkal, hogy azt a rengeteg kérdést, amely energiapolitikában, Ipoly hidakban, közös utakban, közös vállalkozásokban, ipari parkokban, kulturális együttműködésben megvan, előre tudjuk végre mozdítani. És ennek akadályai ezek a belpolitikai alapú, belpolitikailag motivált negatív lépések.

És végül mondjuk ki azt, hogy ez a dolog nemcsak a szlovákiai magyaroknak, a szlovák-magyar kapcsolatoknak árt, hanem árt a szlovákiai szlovákoknak is, hiszen egy békétlen ország, egy belsőleg megosztott ország képét vetíti előre. És mi, hadd mondjam azt, magunkra hivatkozva, senkit nem kioktatva, hanem a saját példánkról beszélve: mi saját magunk tapasztaltuk meg, hogy egy békétlen ország képét sugározva kifelé mennyi veszteséget lehet elszenvedni nemzetközi megítélésben és otthon is. Ez nem jó. Magyarország nyitott arra, hogy ezekben a problémákban is a megoldást keresse, a megoldás részesei szeretnénk itt is lenni, nem a probléma részesei. De a mindenkor magyar kormányunk dolga, feladata, küldetése, hogy a magyar kisebbségeket a szomszédos országokban ugyanazok a jogok megillessék, mint amilyen jogokat itt, Magyarországon biztosítunk az itt élő kisebbségeknek.

A Külügyminisztérium működéséről és a külügyminiszter

Az a célom, hogy a kormányomban erős, világos, érthető külpolitikát folytató, nagy erővel, nagy önállósággal működő Külügyminisztérium legyen, amely egységes elvek és értékek szerint képviseli Magyarországot, a magyar külpolitikát külföldön. Tudom, hogy sokakat megijesztett, helyenként fájdalmasan érintett az a racionalizálás és költségmegtakarítási program, amelyet a Külügyminisztériumnak is végre kellett hajtania, minden más minisztériummal együtt. De talán jobb tudni a biztos rosszat, mint elhúzódva várni a bizonytalanra. Szokták mondani: jobb a borzalmas vég, mint a borzalmak vég nélkül.

Én azt gondolom, hogy külügyminiszter úr nagyon világos átalakítási programot tett le. Mindenki tudja, hogy mi fog történni ezen a területen és azt is, hogy meddig kellett elmennünk a költségtakarékosságban ahhoz, hogy az alapvető külügyi érdekek ne sérüljenek.

Most viszont azt kérem, hogy ha a bizonytalanságnak vége, a Külügyminisztériumban is tegyenek meg mindent azért, hogy teljesítményelvű, teljesítményalapú működés alakuljon ki. Ahhoz, hogy azt a meccset megnyerjük, amelyben Magyarország most van, hogy visszafordítsuk azt a percepciót, amiről beszéltem, hogy pozitív képet alakítsunk ki Magyarországról, és hogy ennek minden hasznát Magyarország beszédhesse, ahhoz az Önök munkája elengedhetetlen, az Önök eddiginél is aktívabb, világos, elszámoltatható teljesítményre alapozott, dinamikus, kezdeményező munkája elengedhetetlen. Az, hogy érdemi, tartalmi külpolitizálás folyjon, hogy Önök a maguk országának legyenek a szakértői, a maguk területén járjanak el, keressék föl aktívan, kezdeményezően az ott lévő véleményvezéreket, tegyenek azért, hogy a Magyarországról kialakult képet jó irányba befolyásolják, mert itthon már kezd gyűlni a muníció ahhoz, hogy Önöknek legyen eladható sztorija. Minden embernek, minden vállalatnak és minden országnak van egy sztorija. Ez a sztori lehet jó, vagy rossz. Az Önök dolga az, hogy azt a lassan éledező bizalmat, azt az épülő, pozitív történetet, azt a sztorit elmeséeljék, elmondják, megértessék és ennek a hasznát elkezdjék Magyarország számára beszélni. Ez az Önök dolga, ezt várjuk Önöktől, és azt kérem, hogy ebben legyenek elkötelezettek.

Azt mondta egyszer de Gaulle – Lord Palmerston gondolatát átvéve –, hogy az országoknak nincsenek barátai, csak érdekei. Nos, én azt gondolom, hogy de érdekből is barátkozni szoktak azokkal, akikről azt gondolják, hogy érdemes. Mi azon dolgozunk a kormányban, hogy Magyarország ismét olyan ország legyen, amellyel érdemes barátkozni, amellyel érdemes jóban lenni, amely a teljesítménye alapján vonzó partner bárki számára. Az Önök feladata és dolga pedig, hogy ezt a pozitív történetet elmeséeljék, hogy ezeket a barátságokat újrakössék, vagy megerősítsék, és hogy Magyarország érdekeit ezen barátságokon keresztül szolgálják.

(2009. július 31.)